

www.ketab.ir

سراج السالکین

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه تبریز
کتابخانه مرکزی

- سرشناسه : کرمانی کربلانی، علی بن حسین، قرن ۱۲ ق.
عنوان و نام پدیدآور : سراج السالکین/ تألیف علی بن شیخ حسین کربلانی از دانشمندان عصر صفوی؛ به خواہش مریم بیگم (دختر شاه صفی صفوی)؛ خط احمد نیریزی؛ مقدمه از حمید فرزام، احمد شعبانی؛ به کوشش سیدصادق حسینی اشکوری.
- موضوعات نشر : قم: مجمع الذخائر الاسلامیه، ۱۴۳۳ ق. = ۱۳۹۱.
موضوعات نامیه : ۲۲۴ ص. : مصور.
فرم نشر : گنجینه های خطی: ۲۲.
شابک : ۲۲۰۰۰ ریال ۹۷۸-۹۶۴-۹۸۸-۵۱۰۶-۵ :
وضعیت فهرست نویسی : فیبا
یادداشت : حاضر بر اساس نسخه خطی دانشگاه اصفهان
یادداشت : ع.ی.
- یادداشت : کتابنامه
یادداشت : نمایه.
موضوع : شیعه امامیه -- تاریخ -- قرون قدیمی تا قرن ۱۴
موضوع : تصوف -- دفاعیه ها و مباحثات
موضوع : شیعه -- اصول دین
شناسه افزوده : نیریزی، احمد، قرن ۱۲ ق. -- کوشش
شناسه افزوده : فرزام، حمید، ۱۳۰۲ - ۱۳۸۷ -- مقدمه نویسنده
شناسه افزوده : شعبانی، احمد، ۱۳۲۵ - -- مقدمه نویسنده
شناسه افزوده : حسینی اشکوری، سیدصادق، ۱۳۵۱ - -- یادآورنده
رده بندی کنگره : ۲۱۱/۵۸۲ ک/ ۲۷ س ۱۳۹۱
رده بندی دیویی : ۲۹۷/۴۱۷۲
شماره کتابشناسی : ۲۸۲۸۱۷۲

سراج السالکین

تألیف

علی بن شیخ حسین کربلائی

به خواہش مریم بیگم (دختر شاہ صفی صفوی)

خط

میرزا احمد نیریزی

به کوشش

سید صادق حسینی اشکوری

کلیه حقوق این اثر تحت قانون کپی رایت بوده و ترجمه یا چاپ تمام یا بخشی از مطالب آن و نیز درج تمام یا بخشی از آنها در ضمن بانکهای اطلاعاتی و تهیه برنامه‌های رایانه‌ای یا استفاده مطالب و تصاویر در اینترنت و دیگر ابزار و ادوات، به هر نحوی، بدون اجازه قبلی ناشر بصورت کتبی، ممنوع می‌باشد.

©MAJMA AL-DAKAAIR AL-ISLAMYYAH, 2013

All rights reserved, No part of this book may be reproduced or translated in any form, by print, internet, photo print, microfilm, CDs or any other means without written permission from the publisher

گنجینه‌های خطی / ۲۲

مجمع ذخائر اسلامی - قم، ایران

سراج السالکین / خط استاد احمد نیریزی

تألیف: علی بن شیخ حسین کربلائی

بر بنای نسخه خطی دانشگاه اصفهان

تألیف: محمد صادق حسینی اشکوری

با مقدمه: محمد احمد جلیلی، دکتر حمید فرزام

چاپ: ظهور / انتشارات: نشر

نشر: مجمع ذخائر اسلامی، قم - ۱۴۰۰

نوبت چاپ: اول - اسفند ۱۳۹۱ ش (۱۳-۱۲-۲۰۱۲)

عکسبرداری از نسخه: گروه فنی مجمع ذخائر اسلامی، سال ۱۳۸۰

مطابق: سید علی آصف، روح الله فرهنگ

شمارگان: ۱۱۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۹۶۶-۹۸۸-۱۰۶-۵

قیمت کتاب: ۲۴۰۰۰ تومان، همراه با سی دی مبلغ ۲۷۰۰۰ تومان

(خارج از ایران قیمت کتاب مادل ۸۲۵ هزار، همراه با سی دی ۹۱۲ هزار)

ارتباط با ناشر

قم: خیابان آذر - کوی ۲۳ - پلاک ۱ - مجمع ذخائر اسلامی

تلفن: ۰۹۸۴۵۱۳۳۱۲۷۴۰ - ۰۹۸۴۵۱۳۳۰۱۱۱۹ - دورنگار

همراه: ۰۹۱۲۴۵۲۴۳۵۰

نشانی پایگاههای اینترنتی:

www.zakhair.net

www.mzi.ir

www.kodna.ir

info@zakhair.net

info@mzi.ir

info@kodna.ir

برای دریافت نسخه الکترونیکی اثر، شش ماه پس از انتشار، به سایت مجمع ذخائر اسلامی رجوع کنید.

به نام ایزد یکتا

نسخه خطی سراج السالکین از اهم مخطوطات کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه اصفهان است که به توسط علی بن شیخ حسین کربلائی به سال ۱۰۹۷ هـ.ق و در عصر سلطنت شاه سلیمان صفوی و به خواهش مریم بیگم^(۱)، دختر شاه صفی تألیف یافته و سپس به قلم خطاط سرآمد و مشهور قرن دوازدهم هجری میرزا احمد نیریزی به خط نسخ خوش کتابت شده است. نخستین بار اثر مزبور به توسط دانشمند ارجمند دکتر حمید فرزام (استاد اسبق گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه اصفهان) در سطح جامعه ادبی و علمی در کتاب فرخنده پیام (مشهد: انتشارات دانشگاه مشهد، ۱۳۵۹ هـ.ش) به یاد استاد فقید دکتر غلامحسین یوسفی تهیه شده، مورد شناسایی قرار گرفت. راقم این سطور که از وجود این اثر آگاهی داشت و در آرزوی دیدار قلم میرزا احمد، اشک شوق بر دیده روان می داشت، در بدو ورود به دانشگاه اصفهان آن را تورق کرد تا از سوی دست اندرکاران فرهیخته و از آن جمله دکتر محمد حسین ریاست، ریاست محترم دانشگاه اصفهان و سائیلی به منظور احیاء نسخ خطی فراهم آمد و پیشنهاد همکاری عزیز مجمع ذخائر اسلامی برای چاپ عکسی سراج السالکین با حسن استقبال رویاروی گردید. اینک در آستانه سال «اتحاد ملی و انسجام اسلامی» طبع این اثر به صورت عکسی به منظور بیان عقاید شیعی و شیعه شناسی می تواند حرکتی مبارک و میمون قلمداد شده و به واقع احیاء مجددی است از تفکر و عقایدی که در عصر صفوی فراهم آمده است.

در تقدیم و طبع نسخه عکسی سراج السالکین، ضمن توجه پروردگار متعال و حضرت صاحب

(۱) ذکر مریم بیگم و کتیبه های مدرسه ای که هم اکنون در اصفهان بنام او معروف است در جای دیگر مقاله آمده است.

حق ، مناسب است از حمایت‌های بی دریغ دکتر رسول ربانی ، ریاست محترم اداره انتشارات ، چاپخانه و مجلات علمی و دلسوزی‌های استاد ادب ، جمشید مظاهری و آقای عبدالمهدی رجائی مسؤول بخش نسخه‌های خطی کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه اصفهان سپاسگزاری و قدردانی نموده ، از کاستی‌های موجود در تهیه عکس و طبع نسخه از خوانندگان محترم طلب عفو و اغماض دارم .

دکتر احمد شعبانی

ریاست کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد

www.ketab.ir

(۸)

فهرست مطالب

مقدمه ریاست کتابخانه دانشگاه اصفهان ۵	فصل - در تقسیم مردم به اهل ملت و اهل
پیشگفتار دکتر حمید فرزام ۷	نحلت ۳۵
آغاز کتاب سراج السالکین ۱۳	مذاهب اهل نحلت ۳۸
خطبه کتاب ۱۴	مذهب دهریه و حکما ۳۸
مقدمه - در قوه علمی و عملی انسان ۲۴	فلاسفه و براهمه ۳۸
مذمت علوم فلاسفه ۳۱	عقاید ملکانیه ۳۹
معنای عقل ۳۲	عقاید یعقوبیه ۴۰
فصل - در قوه واهمه ۳۳	عقاید نسطوریه ۴۱
	مذهب حکمای روم ۴۲

- بیان مذهب دهریه ۴۱
 بیان مذهب طبیعی دهریه ۴۶
 مذهب فلاسفه ۴۶
 تقابل اهل شرع با فلاسفه ۵۰
 توضیح واجب الوجود و ممکن الوجود
 در مذهب فلاسفه ۵۱
 توضیح جسم، هیولی، صورت، نفس
 و عقل ۵۶
 عقول عشره ۴۶
 مولید ثلاثه ۶۶
 فصل - در تقسیم مدعیان اسلام به اهل شرع
 و اهل حکمت و اهل تصوف ۶۷
 تأیید اهل شرع و مذمت فلاسفه ۶۷
 صراحت شرع مطهر و عدم تأویل ۷۱
 معاد جسمانی ۷۳
 معراج جسمانی ۷۳
 درهای آسمان ۷۴
 لطیف بودن ملائکه ۷۴
 تأویل بر مبنای فصاحت و بلاغت عربی
 ۷۵
 تأییدات اهل حکمت و تصوف ۷۹
 ظاهر و باطن آن ۸۰
 اهل حکمت و حدوث عالم ۸۰
 اهل حکمت و هفت آسمان ۸۳
 تأویل اهل حکمت نسبت به ملائکه،
 معراج و معاد ۸۴
 خرق فلک ۸۵
 بیان مذهب اهل تصوف ۸۵
 نسطوریه و ریاضت ۸۶
 یعقوبیه و تجلی ۸۶
 ریاضت اصلی در تصوف ۸۷
 فرق اهل حکمت با صوفیه ۸۷
 وحدت وجود، اصل اصول صوفیه ۸۹

و ذکر متکلمان هر دو طایفه ۱۱۵	کلام شبستری در گلشن راز ۹۸
معنای شیعه ۱۱۵	تأویل صوفیه نسبت به حدیث کمال الله
فرقه ناجیه شیعه امامیه است ۱۱۶	و لم یکن معه شیء ۹۸
معنای سنی ۱۱۶	کلام صوفی در کنز الایمان ۱۰۰
تقسیم متکلمان سنی به معتزله و اشاعره ۱۱۷	تأویل محیی الدین اعرابی ۱۰۰
	تأویل صوفیه درباره کفر و ظلم ۱۰۱
	منازعه مؤلف با یکی از متصوفه درباره
فصل - در اعتقادات امامیه ۱۱۸	توحید ۱۰۷
صفات خداوند جل جلاله ۱۱۸	رمز و اشارات صوفیه ۱۰۹
توحید ۱۲۴	
حسن و قبح ۱۲۶	فصل - در تقسیم اهل شرع به محدثین
وجوب شکر منعم ۱۳۰	و متکلمین ۱۱۱
عدل ۱۳۱	سلامت طریق محدثین نسبت به
مصلحت بندگان ۱۳۴	متکلمین ۱۱۴
عدم تکلیف به محال ۱۳۴	رفعت مرتبه متکلمین نسبت به محدثین
عصمت تمامی پیغمبران و امامان علیهم	۱۱۵
السلام ۱۳۵	
	فصل - در تقسیم محدثین به شیعیان و سنیان

۱۳۷ نبوت	حسن و قبح، و شکر منعم ۱۶۳
امامت (جانشینان نبی) ۱۳۸	نسبت فعل قبیح به خداوند تعالی شأنه
معاد ۱۴۳	۱۶۴
شفاعت ۱۴۹	استناد افعال آدمی از خیر و شر به
حق الناس ۱۴۹	خداوند متعال ۱۶۵
معنای ایمان ۱۵۰	عدم رجوع عدل بر خداوند ۱۶۷
اقرار و کیفیت آن ۱۵۰	تکلیف مالا لحاق ۱۶۸
معنی کفر ۱۵۱	عدم عصمت انبیاء و جانشینان آنها
معنی نفاق ۱۵۲	و تفصیل بعضی از آنها ۱۶۹
معنی فسق ۱۵۲	امامت از اصول دین نیست ۱۷۲
اصرار بر صغیره ۱۵۲	شرایط امام در نظر اشاره ۱۷۳
معنای شرعی و غیر شرعی ۱۵۴	خلیفه بعد از رسول الله صلی الله علیه
مذمت تأویل کنندگان الفاظ شرعیه ۱۵۸	و آله ۱۷۴
فصل - در اعتقادات اشاعره ۱۵۸	افضلیت خلفا به ترتیب خلافت ۱۷۵
صفات خداوند ۱۵۹	افضلیت صحابه ۱۷۶
توحید ۱۶۲	تفسیر ایمان ۱۷۷
	تفسیر کفر ۱۷۸

- فصل - در اعتقادات معتزله ۱۷۸ و دوزخ ۱۹۵
- سبب جدا شدن معتزله از اشاعره ۱۷۸ اعتقاد تفضیلیه به جواز تقدم مفضول بر اشتراک اکثر اعتقادات معتزله با امامیه ۱۹۵
- ۱۸۲ اعتقاد در عیدیه درباره وعد و وعید الهی ۱۹۷
- فرقه‌های معتزله ۱۸۴ اعتقاد اصلیه به منزله بین المنزلتین ۱۸۵
- اعتقاد هذیلیه به حدوث اراده خداوند ۱۸۶
- فصل - در کلام ملا خلیل نسبت به اعتقادات معتزله در خصوص قدرت ۲۰۰
- اشکال مؤلف از وی با تأیید علامه حلی، خواجه نصیر، شیخ مفید و سید مرتضی ۲۰۳
- نقل کلام علامه حلی در نهج المسترشدين ۲۰۵
- نقل کلام سید مرتضی ۲۰۹
- نقل کلام شیخ مفید ۲۲۰
- مذمت قدریه ۲۳۱
- اعتقاد جبائیه به مماثلت ذات واجب الوجود ۱۸۶
- اعتقاد هاشمیه در باره ذات واجب الوجود ۱۸۹
- اعتقاد بصریه به تجدد عالمیت خداوند ۱۹۲
- اعتقاد بلخیه درباره قدرت خداوند ۱۹۲
- اعتقاد نظامیه درباره قدرت خداوند ۱۹۴
- اعتقاد هاشمیه درباره عدم خلقت بهشت

توضیح کلام ملاخلیل و رد آن ۲۵۸	عجیبترین چیزها ۲۱۲
خاتمه - در بیان جبر و تفویض و امر بین	فصل - در قضا و قدر ۲۳۴
امرین ۲۶۸	اقوال علمای امامیه ۲۳۵
معنای جبر ۲۶۸	چهار معنای قضا در قرآن مجید ۲۳۸
معنای تفویض ۲۶۹	نقد اعتقاد اشاعره در باب قضا و قدر
نقل کلام علامه مجلسی در بحار الانوار	۲۴۱
در معنای تفویض ۲۷۲	نقل کلام خواجه نصیر طوسی در باب
نظر مؤلف درباره معنای تفویض ۲۷۳	قضا و قدر ۲۴۳
استناد به کلام امام هادی علیه السلام	نقل کلام علامه حلی در شرح تجرید
درباره معنای تفویض ۲۷۴	۲۴۵
مفوضه در کلام صاحب مواقف ۲۸۲	نقل کلام شارح مواقف از علمای اشاعره
معنای امر بین امرین ۲۸۴	۲۵۲
موافقت معتزله با امامیه در امر بین امرین	معنای قضا نزد حکما و فلاسفه ۲۵۳
۲۸۷	ده معنا برای قضا در قرآن مجید به قول
رد کلام اشاعره ۲۹۰	بعضی از علمای امامیه ۲۵۵
فهارس عمومی ۲۹۵	قول ملاخلیل درباره قضا و قدر ۲۵۵